

Yasa, A. (2018). Öğretmen adaylarında kültürel ve doğal mirası koruma bilincini geliştirmek üzere yapılmış örnek bir çalışma. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(4), 2408-2427.

Geliş Tarihi: 03/10/2018

Kabul Tarihi: 26/12/2018

ÖĞRETMEN ADAYLARINDA KÜLTÜREL VE DOĞAL MİRASI KORUMA BİLİNCİNİ GELİŞTİRMEK ÜZERE YAPILMIŞ ÖRNEK BİR ÇALIŞMA*

Azize AKTAŞ YASA**

ÖZET

Kültürel ve doğal mirasın korunması ve yaşatılması çerçevesinde tarihî ve doğal çevrenin günümüz yaşantısı ile bütünleştirilerek geleceğe aktarılması önemli bir yer tutmaktadır. Kültür varlıkları tarihî, ekonomik, estetik ve belge değerlerinin yanı sıra kent kimliklerinin oluşmasındaki belirleyici rolleri sebebiyle de büyük bir öneme sahiptir. Kültürel-tarihî kimliğine sahip çıkan bir toplum yaratma isteği, dolayısıyla kültürel ve doğal mirası koruma kararlılığını bütün bir topluma mal etme gerekliliği, bu konuda özellikle öğretmen adaylarının bilgi ve buna bağlı olarak gelişen bir bilince sahip olmalarını zorunlu hale getirir. Çünkü yaşadığı çevreyi tanıyan, bilen, bu çevre ile ilişkiye giren, onu anlamaya ve anlamlandırmaya çalışan, tarih bilincine sahip bireyler elbette kendi geçmişlerinden gelen kültürel ve doğal varlıkları koruyacak, onlara sahip çıkacak, onların aynı zamanda insanlığın ortak mirası olduğunu bilerek onları dünyaya aktaracak, yarınlara taşıyacak ve böylelikle devamlılıklarını sağlayacaklardır. Bu bağlamda, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencileri ile “Yanı Başımızdaki Tarih” projesi çerçevesinde bir çalışma yapılmıştır. Üç aşamada gerçekleştirilen bu çalışma için Bolu’ya 54 km. mesafede bulunan ve kuruluşu itibarıyla çok eski bir yerleşim yeri olan, ancak henüz yeteri kadar tanınmayan Seben ilçesi seçilmiştir.

Anahtar sözcükler: Kültürel miras, tarihi çevre, yanı başımızdaki tarih, Seben.

A CASE STUDY MADE FOR DEVELOPING CULTURAL AND NATURAL HERITAGE SAVING AWARENESS ON TEACHER CANDIDATE

ABSTRACT

It is important to combine historical and natural heritage with recent life conditions in the boundary of cultural and natural heritage saving and adapt to future. Cultural properties are very important because of their historical, economical, esthetical and document values as well as indicative role about cities identity. It is necessary for teacher candidates wants to create a society that protects cultural-historical identity and consequently make widely esteemed cultural and natural heritage saving persistence. Because the individuals who knows home environment, enter in the relations with this environment, wants to understand and give the meaning and have historical awareness, will protect cultural and natural heritages, and be aware of world common heritages and transfer them to the future and provide continuousness. In this regard, a study is conducted with Abant İzzet Baysal University, Faculty of Education, Social Sciences Teaching students about “The history just beside”. This study consist of three parts and conducted in Seben that is not a well-known township and an old settlement located 54 km distance to Bolu. Seben is very suitable for his study with rock houses, fairy chimneys, traditional house architecture, historical buildings and fossil forests.

Keywords: Cultural heritage, historical environment, the history just beside, Seben.

* Bu çalışma IV. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Dr. Öğretim Üyesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, azizeaktasyasa@gmail.com

1.GİRİŞ

Bugün bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de öncelikli gündem maddelerinden birini kültürel ve doğal mirasın korunması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması oluşturmaktadır. Hızla küreselleşen dünyada enformasyon sistemlerindeki olağanüstü gelişmeler, bir milletin topyekûn yaşam tarzı olan ve o milleti diğerlerinden ayırdığı gibi “tek ve özel kılan” kültürü, kültürel çeşitliliği ve millî kimliği olumsuz yönde etkilemektedir (Aktaş Yasa, 2004). Bu noktada çeşitlilikten doğan zenginliğini kaybetmiş bir dünya tehlikesi ortaya çıkmakta ve böylece kültürel kimlik, kültür ve tabiat varlıkları ve kültürel miras gibi kavramlar üzerinde daha çok düşünülmemekte ve bu kavramların içeriğini oluşturan somut ve somut olmayan kültür varlıkları her geçen gün biraz daha değerlenmektedir. Öte yandan doğal ve kültürel varlıkların bütün insanlığın ortak malı olduğu, dolayısıyla bunlara insanlık adına sahip çıkmak gerektiği bilinci giderek yaygınlaşmakta ve bu konuda ortak hareket etmek için çeşitli ulusal ve uluslararası mekanizmalar oluşturulmakta ve kararlar alınmaktadır (Aktaş Yasa, 2004; Can, 2009; Sözen, 1996; Sözen, 1997).

Ülkemizde 1983 tarihinde yürürlüğe giren 5226 sayılı kanun ile değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kültürel varlığı en geniş anlamıyla madde 3’de tanımlamıştır. Buna göre “Kültür varlıkları tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.” (Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 1983: 5879; Özel, 1998: 8-9). Aynı maddede tabiat varlıkları da tanımlanmakta “Tabiat varlıkları jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli, yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan değerlerdir.” denilmektedir (Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 1983: 5879; Özel, 1998: 9-10). Venedik Tüzüğünde (Mayıs 1964) “anıt” sözcüğü ile tanımlanan kültür varlıkları, 1960’lı yıllardan sonra daha geniş bir anlam içeren “kültürel miras” kavramı ile karşılanmış ve uluslararası düzenlemelerde yerini bulmuştur. Kavram, UNESCO’nun 1972 tarihli “*Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme*”sinin 1. maddesinde “Anıtlar”, “Yapı Toplulukları” ve “Sitler” başlıkları altında ele alınmakta ve şu şekilde açıklanmaktadır; Anıtlar: “Tarih, sanat veya bilim açısından istisnâ evrensel değerdeki mimari eserler, heykel ve resim alanındaki şaheserler, arkeolojik nitelikte eleman veya yapılar, kitabeler, mağaralar ve eleman birleşimleri.” Yapı Toplulukları: “Mimarileri, uyumlulukları veya arazi üzerindeki yerleri nedeniyle tarih, sanat veya bilim açısından istisnâ evrensel değere sahip ayrı veya birleşik yapı toplulukları.” Sitler: “Tarihsel, estetik, etnolojik veya antropolojik bakımlardan istisnâ evrensel değeri olan insan ürünü eserler veya doğa ve insanın ortak eserleri ve arkeolojik sitleri kapsayan alanlar.” (<http://teftis.kulturturizm.gov.tr/>)

1974 yılında toplanan Amsterdam Kongresi sonucunda yayınlanan bildirge mimari ürünleri de “mimari miras” sözcüğü ile geniş bir yelpazeye oturtmuştur (Asatekin, 2004: 22-23; Özel, 1998: 24). Kuşaktan kuşağa aktarılarak gelen her türlü eserler ile değerler bir ülkenin zenginliği olarak görüldüğünden ve gelecek kuşaklar için sahip çıkılması gerektiğine inanıldığından tüm bu değerler bütününe “Kültürel Miras” denilmiştir (Can, 2009: 1). Kültürel miras; “Geçmişten miras alınan ve değişik gerekçelerle geleceğe miras bırakılmak istenen, fiziksel olarak varlığı olan ve insanlar tarafından yapılmış her türlü eserler ile bir topluma ait değerler bütününe ifade eder” (Can, 2009: 3).

Yine, UNESCO'nun 1972 tarihli "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme"sinin 2. maddesinde de doğal miras tanımlanmıştır. Buna göre doğal miras "Estetik veya bilimsel açıdan istisnai evrensel değeri olan, fiziksel ve biyolojik oluşumlardan veya bu tür oluşum topluluklarından müteşekkil doğal anıtlar, bilim veya muhafaza açısından istisnai evrensel değeri olan jeolojik ve fizyografik oluşumlar ve tükenme tehdidi altındaki hayvan ve bitki türlerinin yetiştiği kesinlikle belirlenmiş alanlar ile bilim, muhafaza veya doğal güzellik açısından istisnai evrensel değeri olan doğal sitler veya kesinlikle belirlenmiş doğal alanlardır." (www.imo.org.tr). Somut ve Somut Olmayan Kültürel Miras unsurları aşağıda tablo olarak sunulmuştur.

Tablo 1. Somut ve Somut Olmayan Kültürel Miras unsurları

KÜLTÜREL MİRAS		
SOMUT KÜLTÜREL MİRAS		SOMUT KÜLTÜREL MİRAS
TAŞINIR KÜLTÜR ve TABİAT VARLIKLARI	TAŞINIR KÜLTÜR ve TABİAT VARLIKLARI	
Her çeşit hayvan ve bitki fosilleri	19. Yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar	Toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar
İnsan iskeletleri	Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunmalarında gerek görülen taşınmazlar	Dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar
Çakmak taşları (sleks), volkan camları (obsidyen)	Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları	Gösteri sanatları
Kemik veya madeni her türlü aletler	Milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tespit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal Atatürk tarafından kullanılmış evler	Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler
Çini, seramik, benzeri kab ve kacaklar	Kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar	Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar
Heykeller, figürinler	Höyükler, tümülüsler, ören yerleri	El sanatları geleneği
Tabletler	Akropol ve nekropoller	

Tablo 2. devamı

KÜLTÜREL MİRAS		
SOMUT KÜLTÜREL MİRAS		SOMUT KÜLTÜREL MİRAS
TAŞINIR KÜLTÜR ve TABİAT VARLIKLARI	TAŞINMAZ KÜLTÜR ve TABİAT VARLIKLARI	
Kesici, koruyucu ve vurucu silahlar	Kale, hisar, burç ve surlar	
Putlar (ikon),	Tarihi kışla, tabya ve istihkâmlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar	
Cam eşyalar,	Harabeler, eski amt ve duvar kalıntıları	
Süs eşyaları (hulliyat), yüzük taşları, küpeler, iğneler, askılar, mühürler, bilezik ve benzerleri, maskeler, taçlar (diadem)	Külliyeler	
Deri, bez, papirüs, parşömen veya maden üzerine yazılı veya tasvirli belgeler	Kervansaraylar, hanlar	
Tartı araçları	Medreseler	
Sikkeler	Kümbet, türbe ve sandukalar	
Damgalı veya yazılı levhalar	Mezarlıklar, hazireler	
Yazma veya tezhipli kitaplar	Tekke ve zaviyeler	
Minyatürler	Hamamlar, köprüler, su kemerleri, suyolları, sarnıç ve kuyular	
Sanat değerine haiz gravür, yağlıboya veya suluboya tablolar	Tarihi yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar	
Muhallefat (religue'ler) Ölen bir kimsenin bıraktığı şeyler. Metrukât	Dikili taşlar; sunaklar	
Nişanlar, madalyalar	Tersaneler, rıhtımlar	
Çini, toprak, cam, ağaç, kumaş ve benzeri taşınır eşyalar ve bunların parçaları,	Tarihi saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar	
Halkın sosyal heyetini yansıtan, insan yapısı araç ve gereçler dahil, bilim, din ve mihaniki sanatlarla ilgili etnografik nitelikteki kültür varlıkları	Camiler, mescitler, musallalar, namazgâhlar	
Osmanlı Padişahlarından Abdülmecit, Abdülaziz, V. Murat, II. Abdülhamit, V. Mehmet Reşat ve Vahidettin ve aynı çağdaki sikkeler	Çeşme ve sebiller	
Milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle, Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşuna ait tarihi değer taşıyan belge ve eşyalar, Mustafa Kemal Atatürk'e ait zati eşya, evrak, kitap, yazı ve benzeri taşınırlar	İmarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane,	

Tablo 3. devamı

KÜLTÜREL MİRAS		SOMUT KÜLTÜREL MİRAS
SOMUT KÜLTÜREL MİRAS	SOMUT KÜLTÜREL MİRAS	
<i>TAŞINIR KÜLTÜR ve TABİAT VARLIKLARI</i>	<i>TAŞINIR KÜLTÜR ve TABİAT VARLIKLARI</i>	
	Arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar	
	Steller, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar	
	Kitabeler	
	Freskler, kabartmalar, mozaikler	
	Peri bacaları	
	Tarihi mağaralar	
	Kaya sığınakları	
	Özellik gösteren ağaç ve ağaç toplulukları ile benzerleri; taşınmaz tabiat varlığı örneklerindedir	

(Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 1983: 5880-2, 5886; Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi- Unesco, www.unesco.org/culture)

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının ve öğretmenlerinin, öğrencilerde kültürel ve doğal mirası tanıma, bu mirası koruma bilincini artıracak eğitsel bir gezi planlama ve gerçekleştirebilmeleri için programlı bir eğitsel gezi modeli sunmak ve bu modelin uygulanmış bir örneğini ayrıntıları ile paylaşmaktır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Araştırma özellikle yerel kültürün özelliklerinin gün yüzüne çıkarılması ve kültürel özelliklerin öğrenilmesinde öğrencilerin aktif bir şekilde rol alması açısından oldukça önemlidir. Çalışmanın yerel kültür ile ilgili araştırmalara yönelik alan yazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Bu amaçla Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler öğretmenliği 2. Sınıf öğrencilerinden oluşan 25 kişilik bir öğrenci grubu ile Bolu'nun Seben ilçesine farklı tarihlerde geziler düzenlenmiştir. “Yanı Başımızdaki Tarih” Projesi adı altında gerçekleştirilen bu çalışmada “yakından uzağa” ilkesi esas alınmıştır. “Alan çalışması”, “gezi-gözlem” ve “eğitsel gezi” gibi adlarla anılan bu yöntem ile önceden hazırlanmış bir plan dahilinde öğrencilerin gerçek hayat içinde yer alan, sınıfa getirilemeyen olguları, araçları, olayları yerinde izlemelerine ve anlamalarına fırsat verilmektedir (A. -Yıldırım, K., 2014; Cin, 2005; Yel, S. -Taşdemir). Araştırma için gerekli olan teorik bilgilere ulaşabilmek amacıyla literatür taraması yapılmıştır.

3. BULGULAR

Geziler önceden planlanmış üç aşamadan oluşmuştur. İlk aşama, öğretmen ve öğrencilerin gerekli araştırmaları yaptıkları “hazırlık aşaması”, ikinci aşama gözlem

yapılan, veri ve materyal toplanan, bulguların ortaya konduğu “uygulama aşaması” ve üçüncü aşama ise gezinin tam olarak amacına ulaşabilmesi için birtakım etkinliklerin gerçekleştirildiği “değerlendirme” aşamasıdır.

1-Hazırlık Aşaması: Çalışmanın ilk aşaması olan hazırlık safhasında önce amaca en uygun yer seçilmiştir. Bunun için yakın çevrede bulunması hem kültürel hem doğal varlıklara, somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarına sahip olması, farklı tarihi dönemlere ait kalıntıları bir arada barındırması sebebi ile Seben ilçesi tercih edilmiştir.

Gezinin yapılacağı yerin belirlenmesinden sonra Seben ile ilgili ayrıntılı kaynak taraması yapılmış ve bu aşamadan itibaren çalışmayı yapacak öğrenci grubu bizzat araştırmanın içinde yer almıştır. Çok kısıtlı olan kaynakların tespitinden sonra bu kaynaklara ulaşılmış, elde edilen bilgiler paylaşılmış, gözlem ve araştırma yapılacak noktalar tespit edilmiş ve harita üzerinde en uygun güzergâhlar hep birlikte oluşturulmuştur. Bu çerçevede, Seben’in sahip olduğu kültürel ve doğal miras unsurları göz önünde bulundurularak günü birlik olmak üzere 7 ayrı gezi planlanmıştır. 5 ve 6. gezilerde gezinin niteliğine bağlı olarak ekibe Mimarlık Fakültesi öğrencileri de dahil edilmiştir. Buna göre belirlenen araştırma noktaları listelenmiş ve mevcut bilgiler çerçevesinde her biri hakkında bir katalog hazırlanmıştır. Bu çalışmalar yapılırken öğrenciler gruplara ayrılmış ve her bir yapı, yapı topluluğu veya somut olmayan kültürel miras unsurundan bir grup sorumlu olmuştur. Alana çıkmadan hazırlanan bu kataloglar eksik bilgilerin belirlenmesini sağlamış ve çalışmanın bundan sonraki aşamaları için adeta bir yol haritası çizmiştir. Bu çerçevede tespit edilen eksikler ve görüşme yolu ile elde etmemiz gereken bilgiler arazide tamamlanmak üzere not edilmiştir. Yine bu esnada gezi için gerekli olacak, harita, fotoğraf makinesi, kamera, ses kayıt cihazı, not defteri vs. gibi araç gereç belirlenerek temini yoluna gidilmiştir.

Bu aşamada, bir yandan geziye ilişkin bilimsel ön hazırlık çalışmaları yapılırken öte yandan yerine getirilmesi gereken bürokratik işlemlere başlanmış paralel olarak bunlar da adım adım gerçekleştirilmiştir.

Bu çerçevede öncelikle izin almak ve araç temin etmek üzere Üniversitemiz Rektörlüğüne bağlı Sağlık Kültür Spor Dairesi Başkanlığına dilekçe ile başvurulmuştur. İlk geziden itibaren her gezi öncesinde Rektörlüğe dilekçe verilmiş; dilekçede gezinin hangi tarihte, nereye, hangi amaçla yapılacağı, saat kaçta yola çıkılacağı, ne kadar süreceği, kaç kişinin gideceği bilgileri ile güzergâh haritası sunulmuş, ayrıca öğrenciler tarafından yazılan geziye katılmak istediklerini belirtir dilekçeler eklenmiştir.

Aynı şekilde Seben’e yapılacak geziler ile ilgili olarak Seben Kaymakamlığı ve Belediyesi bilgilendirilmiş, gezi esnasında zaman kaybını önlemek ve literatürde rastlamadığımız herhangi bir ayrıntıyı atlamamak üzere gezi boyunca gruba eşlik edecek birer rehber istenmiştir. Ayrıca yapılan geziler esnasında görüşülmesi gereken kişilere dair bilgi alınmış ve ilgili kişiler önceden haberdar edilmiştir. Yine yemek konusunda destek almak için de Seben Belediyesine başvurulmuştur¹.

¹Proje esnasında rehberlik konusunda yardımlarını esirgemeyen Seben Halk Eğitim Müdürü Kemal Yaman ile Belediye Yazı İşleri Müdürü Turan Yılmaz’a teşekkürlerimizi sunarız. Yine her zaman yanımızda olan ve çalışmalarımıza destek veren Seben Belediye Başkanı Süleyman Özbağ’a minnettarız.

Her gezi öncesi öğrenci grubu ile birer toplantı yapılmış, gezi esnasında uymaları gereken kurallar anlatılmış, hava şartlarına ve gezinin yapılacağı çevrenin koşullarına uygun olarak giyinmeleri hatırlatılmıştır. Öğrenciler ayrıca arazide karşılaşılabilecekleri tehlikeler konusunda uyarılmış, meydana gelebilecek herhangi bir sağlık sorununa karşı gerekli tedbirler alınmış, yola hazırlıklı çıkmıştır.

2-Uygulama/ Gezi Aşaması: Gezilerde, çalışma gurubuna bu aşamanın başarı ile gerçekleştirilebilmesi için önceden belirlenen kurallara ve gezi programına harfiyen uyulması gerektiği hatırlatılmış, ancak karşılaşılabilecek beklenmeyen durumlar için de grup başkanına inisiyatif verilmiştir.

Geziler esnasında önceden belirlenen güzergâhlar takip edilmiş ve yapılan iş bölümü ve planlama çerçevesinde herkesin üzerine düşen görevi yerine getirmesi istenmiştir. Bu aşamada araştırılan konuların kalıcı olabilmesi için öğrenciler defterlerine notlarını almışlardır. Ayrıca röportaj yapılması faydalı olacak kişiler ile buluşulduğunda veya böyle bir kişi ile karşılaşıldığında, ya da fotoğraflanması gereken bir durum söz konusu olduğunda belgelemeleri için süre verilmiştir.

Araştırma yapılan yerin özelliğine göre gruplar halinde çalışılması veya mola verilmesi gereken durumlarda buluşma yeri ve saati kesin olarak belirtilmiş, çalışması bitmeyen grupların arkadaşlarını önceden haberdar etmeleri istenmiştir. Özellikle Solaklar Kaya Evleri, Musalar Kaya Evleri gibi tehlikeli durumların olabileceği yerler konusunda çok dikkatli olmaları için öğrenciler önceden uyarılmıştır.

Arazide yapılan çalışmalar amacına uygun olarak planlandığı şekilde tamamlandıktan sonra dönüşe geçilmiş, grubun tercihinine göre öğrencilerin yol boyunca ölçülü bir şekilde eğlenmelerine veya dinlenmelerine imkân verilmiştir.

3-Değerlendirme: Uygulama aşaması tamamlandıktan sonra değerlendirme aşamasına geçilmiştir. Her geziden sonra yapılan toplantılarda geziler değerlendirilmiş, aksayan yönler ve sebepleri belirlenmeye çalışılmış ve zaman içersinde aksayan yönler minimuma indirilmiştir.

Yine bu toplantılarda öğrencilerin alan çalışması sırasında edindikleri bilgiler, kazandıkları tecrübeler ile görsel malzemeler birbirini tamamlamak üzere paylaşılmıştır. Bundan sonraki aşama öğrencilerin bireysel veya grup olarak raporlarını sundukları adımdır. Gezilerin niteliğine bağlı olarak raporun veriliş biçimi, içeriği ve kapsamı farklılık göstermiştir.

Grup raporları daha sonra sonuç raporunu hazırlayacak, önceden belirlenmiş grup elemanı tarafından tek bir rapor haline getirilmiştir. Bir sonraki adımda rapordan yola çıkılarak bir metin oluşturulmuştur. Bu esnada gerektiğinde mevcut yayınlara başvurulmuş bilimsel içerikli ama edebi bir dille kaleme alınmış bir metin oluşturulmuştur.

Metin oluşturulurken, duruma göre seçilmiş fotoğraflar için metin yazılmış veya yazılan metin için fotoğraf seçilmiştir. Daha sonra metinde kullanılacak fotoğraflara numara verilerek metne yerleştirilmiş, konunun yeteri kadar anlaşılır olabilmesi için gerekli ölçüde görsel malzeme kullanımından kaçınılmamıştır. Bu aşamada 25 kişilik gruptan

dört kişilik bir beyin takımı oluşturulmuş² ve metnin son halini almasında ve film haline getirilmesinde bu grup çalışmıştır. Çalışmayı planlayan öğretim üyesi metnin oluşturulma aşamalarını başından itibaren takip etmiş, gerekli düzeltmeleri yapmış ve film haline getirilmesine nezaret etmiştir.

Bundan sonra çalışmasının başından itibaren planlandığı üzere hazırlanan sunumun yaşadıkları çevreyi tanımaları için Üniversitemiz öğrencileri ile paylaşılması noktasına gelinmiştir. İlk Sunum 20 Aralık 2012 tarihinde AİBÜ Kültür Merkezi Pembe Salonda yapılmıştır. Sunum, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Rektörü, Eğitim Fakültesi Dekanı, Bolu Belediye Başkanı, Seben Kaymakamı ve Belediye Başkanı ve Bolu protokolünün de katılımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Bu ilgi ve katılım öğrencilerin motivasyonunu artırmada son derece etkili olmuştur. Abant İzzet Baysal Üniversitesinde yapılan ilk sunumdan sonra Seben'e yeni bir gezi daha yapılmış ve bu kez öğrenci topluluğu Alpagut Köyündeki Nevruz kutlamalarına katılmıştır. Seben'de gerçekleştirilen ikinci sunumdan önce yapılan bu gezinin verileri de değerlendirilmiş ve video-film Seben sunumu öncesi revize edilmiştir. İkinci sunum 31 Mayıs 2013 tarihinde Seben'de Seben protokolü, öğretmenler ve öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Her iki sunumun ardından da yine öğrenciler tarafından oluşturulan mini koro ile "Bolu Türküleri" dinletisi sunulmuş, böylece bu yöreye ait bir başka kültür unsuru olan türkülerimize hem bunları sunan hem de dinleyen öğrencilerin dikkati çekilmiştir. Bu etkinlikten sonra Öğrenci Topluluğumuza üye olmak isteyen öğrencilerin taleplerindeki dikkat çekici artış ve filmin sonunda verilen mesajlar amacımıza ulaştığımızı göstermiştir.

Bolu ve Seben'de gerçekleştirilen sunumların ardından önceden belirlenen güzergâhlar çerçevesinde planlanmış 3 gezi daha yapılmış ve bütün bu gezilerin sonunda ilk geziden itibaren çekilmiş fotoğraflar bir araya getirilerek Seben'in farklı yönlerini ortaya koyacak bir fotoğraf sergisi açılmıştır. "Keşfedilmeyi Bekleyen Cennet: Seben" adı ile açılan sergi 3-23 Aralık 2014 tarihlerinde Bolu'da Gülezler Konağında, 6-14 Kasım 2015 tarihlerinde ise Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde sanatseverler ile buluşmuştur.

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yönelik sonuç değerlendirmesi aşağıda verilmiştir.

- Bu proje göstermiştir ki öğrenciler gerekliliği ve faydaları konusunda yeterince bilgilendirildiklerinde, motivasyonları sağlandığında not olarak karşılığı olmaksızın, derslerine ve bütün yoğunluklarına rağmen böyle bir çalışmaya zaman ayırabilmekte ve içinde yer almak istemektedirler.
- Daha yaratıcı ve üretken olabilmektedirler.
- Yine gönüllü olarak öğrenme ve öğrendiklerini sınıf arkadaşları dışında daha büyük bir çevre ile paylaşma konusunda sorumluluk alabilmektedirler.
- Bu tür alan çalışmaları öğrenci de tarih sevgisi ve sempati uyandırmaktadır.
- Yerel tarihe, yani yanı başımızdaki tarihe karşı bakış açıları değişmekte, yerel tarihin önemini kavramaktadırlar.

²Beyin takımı Rıdvan Gençer, Güven Kelek, Emre Özdemir ve İlyas Rüzgar'dan oluşmuştur. Kendilerinin şahsında tüm ekibe teşekkür ederim.

Öğretmen Adaylarında Kültürel ve Doğal Mirası Koruma Bilincini Geliştirmek Üzere Yapılmış...

- Doğal ve kültürel miras daha çok ilgilerini çekmekte, söz konusu mirasın Türkiye'ye hatta dünyaya tanıtılması gerektiği düşüncesini dile getirmektedirler.
- Bu sebeplerle özellikle öğretmen adayları bu tür projeler içinde görev alarak yaşayan geçmişi ve kültürel mirası daha yakından tanımalı,
- Yapılan çalışmalar sonunda derslerde kullanılmak üzere yanı başımızdaki tarihle ilgili arşivler oluşturulmalı,
- Bu tür projelerle akran eğitimi verilmeli,
- Çalışmaların sonuçları daha geniş çevrelere ulaştırılarak konu ile ilgili farkındalıklar artırılmalı,
- Öğrenciler tarafından alan çalışmasında çekilen fotoğraflardan kalıcı, saklanabilir materyaller oluşturulup, Seben daha geniş çevrelere tanıtılmalı ve bu yolla öğrencilerin bu tür çalışmalara katılım konusundaki motivasyonları artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akcan, S. (2010). Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı çevre eğitimi unsurları (Bilecik örneği). *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Bolu.
- Altınyıldız, N. (1997). Tarihsel çevreyi korumanın Türkiye'ye özgü koşulları (İstanbul 1923-1973). *Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Asatekin, N. G. (2004). Kültür ve Doğa Varlıklarımız. Neyi, niçin, nasıl korumalıyız? *Ankara: Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları. Yayın No:104.*
- Ata, B. (2002). Müzelerle ve tarihi mekânlarla tarih öğretimi: Tarih Öğretmenlerinin "Müze Eğitime" İlişkin Görüşleri. *Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Baycık, O. (2001). Orta dereceli okullarda yöresel tarih ile ilgili neler yapılabilir? *Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim. Yerel tarih grupları deneyimi. Çelebi, F. (Ed.), İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 194-199.*
- Can, M. (2009). Kültürel miras ve müzecilik çalışma raporu. *Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.*
- Cin, M. (2005). Hayat bilgisi ve sosyal bilgilerde kullanılacak strateji, yöntem ve teknikler. *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi. Tanrıoğen, A. (Ed.). İstanbul: Lisans yayıncılık.*
- Daştan, H. (1999). Çevre koruma bilinci ve duyarlılığının oluşmasında eğitimin yeri ve önemi (Türkiye örneği). *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Dönmez, C. ve Yeşilbursa, C. C. (2014). Kültürel Miras Eğitiminin Öğrencilerin Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutumlarına Etkisi. *İlköğretim Online, 13(2), 425-442. <http://ilkogretim-online.org.tr> (Erişim tarihi 23.04.2014).*
- Garipoğlu, N. (2001), Gezi Gözlem Metodunun Coğrafya Eğitimi ve Öğretimindeki Yeri. *Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı:3, Cilt:2, 13-30.*
- İnalçık, H. (2009). 15. Yüzyılın Başında Anadolu'da Timur Tehdidi. Dağa Çıkan Sultan Çelebi Mehmet. *NTV Tarih, Sayı: 11, 47-53.*
- Kyvıg, D. E.&Marty, A. M. (2000). *Yanıbaşımızdaki Tarih*, Özsoy, N. (Çev.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları 102.
- Kültür Bakanlığı (1983) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu. *Sayı: 2863 ve Kabul Tarihi: 21.7.1983, Yayımlandığı Resmî Gazete Sayı:18113 ve Tarih: 23.7.1983.*
- Kültür Bakanlığı (2002). Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve Yönetmelikler, Ankara: *T.C. Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü.*

- Özel, S. (1998). *Uluslararası alanda kültür varlıklarının korunması*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Öztürk, M. (2001). Sihirli Aynayı Kırmak: Yanı Başımızdaki Tarih ve Öğretmenler, *Yerel Tarihçilik*, Toplumsal Tarih Vakfı, 199-205.
- Taş, E. Şahbudak (2001). Yerel Tarih Çalışmaları Ve Eğitimi. *Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim. Yerel Tarih Grupları Deneyimi*. Çelebi, F. (Ed.), İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 189-194.
- Tekeli, İ. (1998). *Tarih bilinci ve gençlik*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları 67.
- Tekeli, İ. (2002). Tarih Eğitiminde Yeni Bir Modele İhtiyacımız Var, *Toplumsal Tarih Dergisi. Sayı:100*.
- Yasa Aktaş, A. (2004). Tarihi kent dokularının korunmasının gerekliliği ve çevre duyarlılığı, *Bilge*, Güz/43, 14-19.
- Yel, S.-Taşdemir, A.-Yıldırım, K. (2014). Sosyal Bilgilerde Öğretim Strateji, Yöntem ve Teknikleri. *Özel öğretim yöntemleri ile sosyal bilgiler öğretimi*, Tay, B.-Öcal, A.(Ed). Ankara: Pegem Akademi, 3. baskı.
- Yenişehirlioğlu, F. (2002). Kültürel miras, kültürel kimlik ve yerel yönetimler, *Türkiye'de Tarihi Kent Dokularının Korunması ve Geleceğe Taşınması Sempozyumu Kent, Sivil Girişim. Yerel tarih grupları deneyimi*. Çelebi, F. (Ed.), İstanbul, 8-11 Şubat 2002- Kemer, Antalya, 69-75.
- UNESCO, (2015) *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi*. (Erişim tarihi 17.03.2015). www.unesco.org/culture
- İMO, (2015) (Erişim tarihi 17.03.2015). www.imo.org.tr
- Teftiş Kurulu Başkanlığı (2015) Mevzuat. (Erişim tarihi, 17. 03. 2015) <http://teftis.kulturturizm.gov.tr>

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

In the framework of the protection and sustention of the cultural heritage, one of the primary agenda items of the world the transfer of the historical and natural environment matters to be transferred to the future by being integrated with today's life. Cultural heritage; refers to all kinds of works inherited from the past and desired to be bequeathed to the future with different grounds, existing physically and made by people, and to the set of values belonging to a community. The natural heritage is the heritage formed by natural beauties and biological diversity flourishing with aesthetical, cultural, scientific and economic aspects. In order to bring the cultural and natural heritage to future, it is essential to recognize this value, to understand their importance, to be conscious of why it is important to protect them and to popularize this consciousness. The desire to create a society owning its cultural-historical identity, and so, the necessity to appropriate the commitment of protecting the cultural and natural heritage to a society make especially prospective teachers have knowledge about this issue and consequently have a developing consciousness.

In order to raise individuals, the necessary information should be given to teachers, be taught how to use the recent history and the habitat.

The purpose of this study; is to present a scheduled trip model so that the Social Studies prospective teachers and teachers can plan and perform an educational trip which would enable students to recognize natural and historic environment and to increase their consciousness on this issue.

2. Method

For this purpose, trips were organized on different dates to Seben district of Bolu city with a student group of 25 persons composed of 2nd grade students in the Social Studies department of Faculty of Education, Abant İzzet Baysal University. In this study carried out under the name of "History at Our Elbow" Project, the proximodistal principle was used as a basis. Through this method called different names such as "Fieldwork", "trip-observation" and "educational trip", within a pre-prepared plan, it allows students to watch on site and understand real life facts, instruments, and events being immovable to class.

Trips are composed of planned three phases. First phase is the "preparation phase" where teachers and students make the necessary investigations, second phase is the "application phase" where the observation, data and material collection is made and findings are revealed, third phase is the "evaluation phase" where all team activities are performed to allow the trip to achieve its objective.

3. Conclusion and Discussion

Located at 54km from Bolu, a very ancient settlement by its foundation, Seben is highly appropriate for such a study with its rock houses, fairy chimneys, traditional domestic architecture and fossil forests. In addition to trips made in the years 2012-2014 in the framework of the project to recognize the historical and natural environment, Seben was visited and activities were participated together with students on important days like Nowruz celebrations, Apple Festival.

3.1. Preparation Phase:

The place most suitable for the purpose are selected firstly in Preparation Phase which is the first stage of the study: Seben district, located at 54km from Bolu was preferred for this due to being located in immediate environment, to keep ruins belonging to different historical periods together, and to be having tangible and intangible instruments cultural heritage.

After determining the location where the trip would be made, the detailed literature review on Seben was made and as of this stage, student group which would do the study took place personally in the investigation. After the determination of the very limited sources, these resources were reached, data obtained was shared, points to be observed and investigated were determined, and the most appropriate route on the map was formed all together. After this, the determined investigation points were listed and a catalogue about each of them was prepared in framework of available data. While doing these studies, the students were divided to groups and a group was held responsible for each structure and each structure group. These catalogues prepared without going to field allowed to determine the missing data and had set a fair course for next phase of the study. The shortcomings were determined in this framework and the data required to be obtained by us via interview were noted to be completed in the field. The equipments like map, still camera, camera, tape recorder, note pad etc. were determined and we seek providing for them.

The Prefecture and Municipality of Seben were also informed on trip to be gone, a guide was demanded in order to avoid from loss of time and to skip any detail in the literature which we have never encountered while the trip. Yet, we applied for the Municipality of Seben to take support about the meal.

Before the trip, a meeting was held with student group, the requirements during trip were explained, and it is reminded that they dress up by the weather conditions and the trip place.

The students were also warned about the dangers they may encounter in the field, the necessary measures were taken against any health problems that may arise, a first-aid chest was created and we departed providently.

3.2. Practice/ Trip Phase:

The trip phase was started with the departure of bus moving for the trip. It is reminded to the study group that it is necessary to comply with the requirements and trip program so that this phase can be achieved successfully, but the initiative was given to the president of group for unexpected situations that may arise.

The pre-determined routes were followed during the trip, and in the framework of the work-sharing and planning it was demanded from everyone to do its part.

The students were warned about the places like Solaklar and Musalar rock houses where dangerous situations might be occurred and it is prescribed to be very careful.

After the completion of studies in the field goal, as planned according to its purpose, we started out, the opportunity of having measurably fun or rest was given to students according to choice of during the travel.

3.3. Evaluation:

After completion of the implementation stage, the evaluation process was initiated. In the meeting made after trips, firstly the trip was evaluated, failing points and their reasons were tried to be determined.

Again, in these meetings, the data that they acquired during the field work, the experiences that they gained were shared with visual materials in order to complete each other. The following stage is the step where the student presented their reports as an individual or a group. The representation form, content and scope of the report were varied by the nature of trip.

And then, as planned from its beginning, we came to the point of sharing the prepared presentation with students of our University in order that they can recognize the area where they live. The first Presentation was shown on 20 December 2012 in AIBU Culture Centre Pink Salon. Shown with the participation of Rector of Abant İzzet Baysal University, Dean of the Faculty of Education, Mayor of Bolu, Governor and Mayor of Seben, the presentation had become very successful. After this activity, the demand burst of students who want to be member of our Student Society and the messages given at the end the film show that we achieved our objective.

4-Suggestions

This project showed that despite their courses and work density, students can spare time to and take place in such a study when they are informed on the necessity and benefits; their motivation is provided without any equivalent as note.

They can be more creative and productive.

Yet, they can take responsibility on sharing their voluntarily learning and what they learned with a larger environment out of their class friends.

Such fieldworks arouse students' love and sympathy of history.

Their perspective against the local history, in a word, the history at our elbow changes, they can comprehend the importance of the local history.

Mostly natural and cultural heritage catch their eyes, they express their idea about introducing necessity of the mentioned heritage to Turkey and even to the world.

For these reasons, especially prospective teacher should learn more closely about history by taking charge in such projects,

Archives about the history at our elbow should be created in order to use in courses at the end of study,

The peer education should be provided with such projects,

The awareness on subject should be arisen by letting the larger environments have results of studies,

The permanent and storable materials should be created with photos taken in fieldwork made by students, and Seben should be introduced to larger environments, and by this way the motivation of students should be increased on participating to such studies.

EK-1

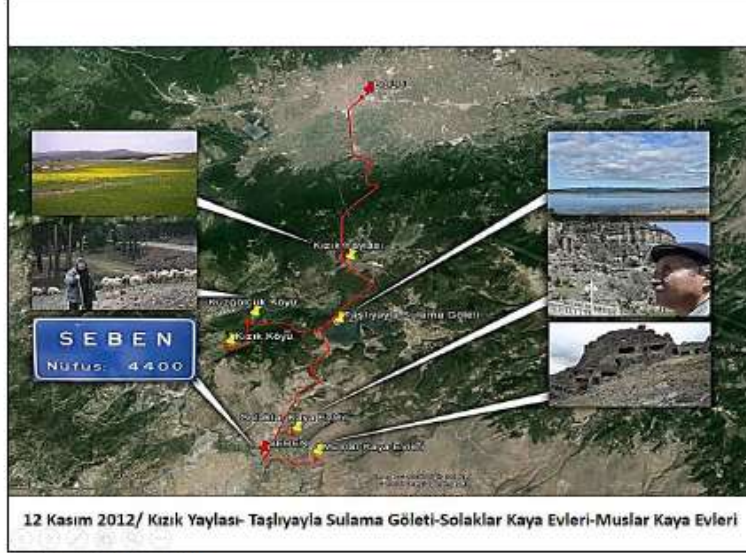
2012-2014 YILLARI ARASINDA SEBEN'E YAPILAN EĞİTSEL GEZİLERİN PLANI

GÜZERGAH	TARİH	GİDİLEN YERLER
Güzergâh-I	20 Ekim 2012	Bolu- Seben- Kaşbıyıklar Köyü (Muslar Kaya Evleri)- Hoçaş Köyü (Fosil Ormanı)
Güzergâh-II	21 Ekim 2012	Bolu- Seben- Çeltik Dere Köyü (Çeltik Dere Kilisesi)- Yuva Köyü (Yuva Sendik Kaya Evleri)
Güzergâh-III	12 Kasım 2012	Bolu- Kızık Yaylası (Yayla Evleri)- Taşhyayla Sulama Göleti (Gölet, Taşhyayla Camii)- Kuzgölcük Köyü- Solaklar Köyü (Solaklar Kaya Evleri)- Seben- Kaşbıyıklar Köyü (Muslar Kaya Evleri)
Güzergâh-IV	21 Mart 2013	Bolu- Seben- Alpagut Köyü- Kaşbıyıklar Köyü (Muslar Kaya Evleri)- Alpagut Köyü (Nevruz Kutlaması)
Güzergâh-V	23 Ağustos 2014	Bolu- Korucuk Köyü (Geleneksel Konut Mimarisi)- Bozyer Köyü (Geleneksel Konut Mimarisi)- Solaklar Köyü (Geleneksel Konut Mimarisi)- Seben- Alpagut Köyü (Alpagut Köyü Eski ve Yeni Camii, Köy Odası, Nevruz Tepesi, Geleneksel Konut Mimarisi)
Güzergâh-VI	24 Ağustos 2014	Bolu- Kozyaka Köyü (Geleneksel Konut Mimarisi, Çeşme, Camii)- Nimetli Köyü (Cuma Camii, Nimetli Köyü Camii, Geleneksel Konut Mimarisi)- Seben- Musasofular Köyü (Geleneksel Konut Mimarisi)- Gökhaliller Köyü (Geleneksel Konut Mimarisi)- Tepe Köy (Geleneksel Konut Mimarisi)
Güzergâh-VII	19 Ekim 2014	Bolu- Seben (Elma Festivali)

EK-2

SEBEN'E YAPILAN EĞİTSEL GEZİNİN FOTOĞRAFLARLA SUNUMU

1-HAZIRLIK AŞAMASI

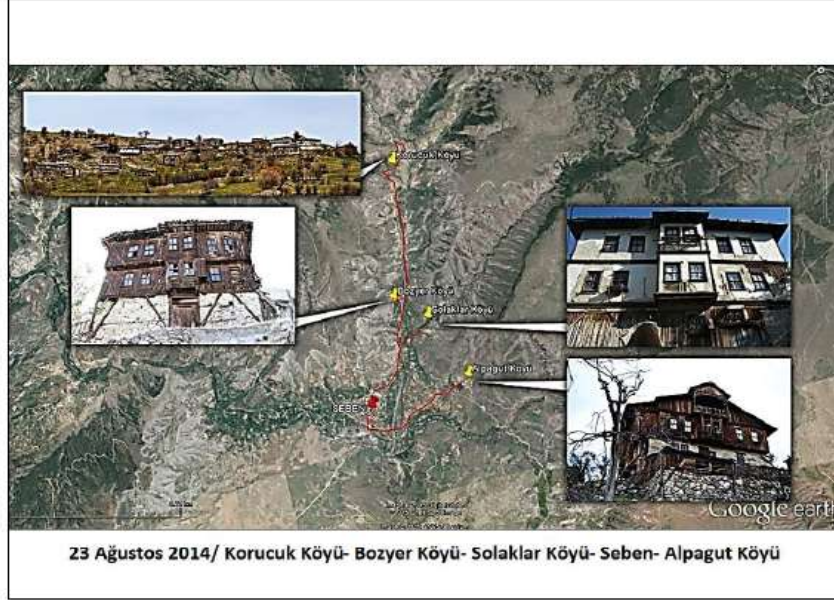
Resim 1- Güzergâh-III

Bolu- Kızık Yaylası- Taşhyayla Sulama Göleti - Kuzgölcük Köyü- Solaklar Köyü- Seben- Kaşbıyıklar Köyü.

Resim 2- Güzergâh-IV

Bolu- Seben- Alpagut Köyü- Kaşbıyıklar Köyü- Alpagut Köyü.

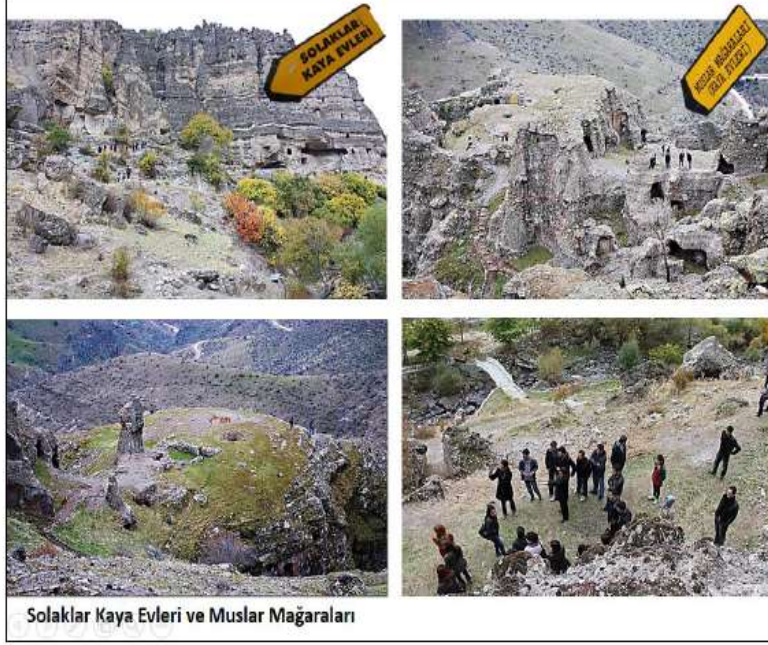

Resim 3- Güzergâh-V
Bolu- Korucuk Köyü- Bozyer Köyü- Solaklar Köyü- Seben- Alpagut Köyü.

2-UYGULAMA/ GEZİ ASAMASI

Resim 4- 12 Kasım 2012 günü Seben Halk Eğitim Müdürü Kemal Yaman rehberliğinde yapılan Seben alan araştırmasından bir görüntü/ Taş Yayla Göleti.

Resim 5- 12 Kasım 2012 günü Seben Halk Eğitim Müdürü Kemal Yaman rehberliğinde yapılan Seben alan araştırmasından bir görüntü/ Solaklar Kaya Evleri ve Muslar Mağaraları.

Resim 6- Ekip tarafından yetişkinler ve çocuklarla yapılan sohbetler, alman bilgi, görüntü ve ses kayıtları.

Öğretmen Adaylarında Kültürel ve Doğal Mirası Koruma Bilincini Geliştirmek Üzere Yapılmış...

Resim 7- 23-24 Ağustos 2014 tarihlerinde Gökhaliller, Solaklar, Kozyaka ve Bozyer köylerinde yapılan çalışmalar ve görüşmelerden enstanteneler.

Resim 8- 19 Ekim 2014 günü Korucuk Köyü'nde yapılan çalışmalar ve dinlenme anından görüntüler.

3-DEĞERLENDİRME AŞAMASI

METNİN VE VIDEO FİLMİN HAZIRLANMASI

.... 5/Güneş güler yüzünü göstermese de yağmur ve bulutlar tebessümlerini esirgemiyorlar. 6/Gün iyice ağırdı. 7/Mühürlenmiş gece yerini heyecan ve sevinçleri getirecek yeni bir güne bıraktı. 8/Hava mutluluk kokuyor. 9/İnce ince yağın yağmur toprakla adeta dans ediyor. 10/Dansa eşlik eden hafif rüzgârın notalarıyla keşfedilmeyi 11/bekleyen cennete gitmek için bir akarsu gibi kıvrılan yollarda ilerliyoruz. 12/Bize eşlik etmek ister misiniz?

ERDEM
Ne güzel de dile getirmiş Ümmühan YANAR

13/ "Yemyeşil dağları, 14/15/ yaylaları
16/17/18/19/ Mis gibi kokan üçgülleri, yoncaları

Resim 9- Video film hazırlanırken çekilen fotoğraflara göre metin yazılmış veya yazılan metin için fotoğraf seçilmiştir.

KÜBRA

20/21/ Meleşen kuzuları, 22/ koyunları
23/ Doğduğum yer Seben"

Resim 10- Metinde kullanılacak fotoğraflara numara verilmiş ve böylece metin ile fotoğraflar eşleştirilmiş, sunum esnasında seslendirme canlı olarak yapılmıştır.